

Meža biotopu aizsardzības plāni

Sandra Ikauniece

03/12/2025

Biotopu aizsardzības plāni

- ▼ **Mērķis** - **izvērtēt** esošo situāciju un **sniegt priekšlikumus** Biotopu direktīvas I pielikumā iekļauto Eiropas Savienības nozīmes biotopiem to saglabāšanai, apsaimniekošanai un atjaunošanai valsts mērogā.
- ▼ Nosaka biotopa aizsardzības pasākumus, lai sasniegtu labvēlīgu aizsardzības stāvokli
- ▼ Vērtē biotopu valstiskā līmenī, ne tikai ģeogrāfiski īpaši aizsargājamās dabas teritorijās
- ▼ Nozīmīgs solis Dabas atjaunošanas regulas noteiktā nacionālā dabas atjaunošanas plāna izstrādē
- ▼ Darbības termiņš – līdz 12 gadiem (pielāgojot Biotopu direktīvas 17. panta ziņojuma diviem periodiem), 2025.-2037.

21 biotopu aizsardzības plāns*

56 ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem**

- ✓ Meža biotopi – 6 BAP
- ✓ Saldūdeņu biotopi – 3 BAP
- ✓ Zālāju biotopi – 4 BAP
- ✓ Piekrastes un virsāju biotopi – 7 BAP
- ✓ Purvu biotopi – 1 BAP

* <https://www.daba.gov.lv/lv/sugu-un-biotopu-aizsardzibas-plani#sugu-un-biotopu-aizsardzibas-plani-izstrades-procesa>

** *biotopi, kam nepieciešami līdzīgi aizsardzības pasākumi, apvienoti vienotā BAP*

Eiropas Savienības aizsargājamie meža biotopi

- ▼ 9010* Veci vai dabiski boreāli meži
- ▼ 9020* Veci jaukti platlapju meži
- ▼ 9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži
- ▼ 9060 Skujkoku meži uz osveida reljefa formām
- ▼ 9080* Staignāju meži
- ▼ 9160 Ozolu meži
- ▼ 9180* Nogāžu un gravu meži
- ▼ 91D0* Purvaini meži
- ▼ 91E0* Aluviāli meži
- ▼ 91F0 Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm
- ▼ 91T0 Ķērpjiem bagāti priežu meži

Meža biotopu aizsardzības stāvoklis

Kopējais aizsardzības stāvokļa vērtējums		2013.-2018.	2019.-2024.
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	U2	U2
9020*	Veci jaukti platlapju meži	U2	U2
9050	Lakstaugiem bagāti egļu meži	U2	U2
9060	Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	U2	U2
9080*	Staignāju meži	U2	U2
9160	Ozolu meži	U1	U2
9180*	Nogāžu un gravu meži	U1	U1
91D0*	Purvaini meži	U1	U2
91E0*	Aluviāli meži	U1	U2
91F0	Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	U1	U2
91T0	Ķērpjiem bagāti priežu meži	U1	U2

Ar * atzīmētas ES prioritāri aizsargājamās dzīvotnes (ES nozīmes biotopi)

FV Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable)

U1 Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate)

U2 Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad)

Anon. 2018. Habitat assessments at EU biogeographical level. European Commission,

<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/habitat/summary/>

Anon. 2025. Pārskati par sugu un biotopu stāvokli 2019.-2024. gadā.

<https://www.daba.gov.lv/lv/jaunums/varam-sabiedriskajai-apsriesanai-nodod-parskatus-par-sugu-un-biotopu-stavo> [kli](#)

Kas jau bija izdarīts

- ▼ Natura 2000 mērķu noteikšana
(*conservation objectives*)

Kvantitatīva mērķa vērtība, kas noteikta biotopa saglabāšanai *Natura 2000* teritorijas līmenī un kas ir jāasniedz, lai biotopa aizsardzības stāvoklis būtu labvēlīgs. Ietver platību, kvalitāti, areālu.

- ▼ Biotopu aizsardzības mērķu noteikšana valsts līmenī jeb FRV
(*favourable reference value*)

jeb references vērtības ir daļa no Biotopu direktīvas 17. panta ziņojuma un tiek izmantotas, vērtējot, vai pašreizējais sugas vai biotopa aizsardzības stāvoklis ir labvēlīgs

LIFE-IP LatViaNature 2024. Natura 2000 teritoriju līmeņa biotopu aizsardzības mērķi (CO),
https://latvianature.daba.gov.lv/wpcontent/uploads/2024/12/Kopsavilkuma_zinojums_Natura_2000_teritoriju_limena_biotopu_aizsardzibas_merki.pdf

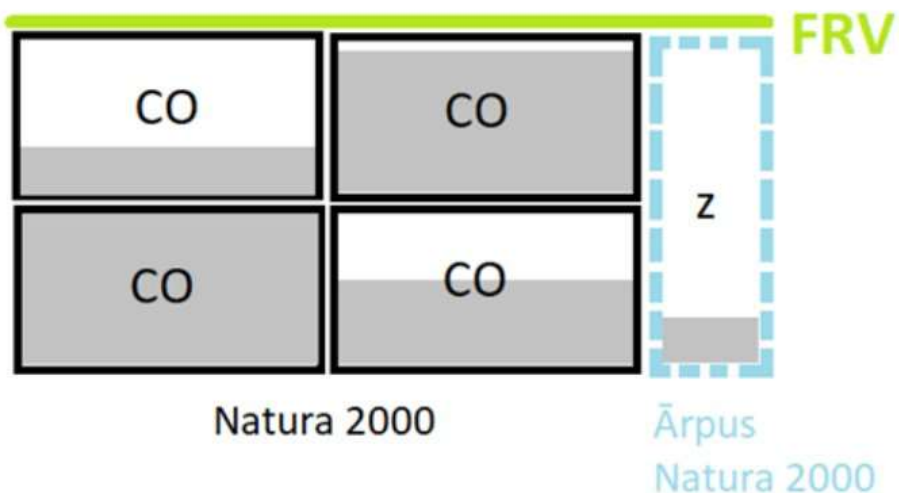
LIFE-IP LatViaNature 2024. Valsts līmeņa biotopu aizsardzības mērķi (FRV),
https://latvianature.daba.gov.lv/wpcontent/uploads/2024/12/Atskaite_Valsts_limena_biotopu_aizsardzibas_merki_FRV.pdf

Noteikti biotopu aizsardzības mērķi*

Valsts līmeņa mērķi

FRV

- platība
- kvalitāte
- areāls

Natura 2000 mērķi

COs

- platība
- kvalitāte

Mērķis nav sasniegts – pietrūkst gan
N2 teritorijās, gan ārpus

$$\text{FRV} = \text{CO1} + \text{CO2} + \text{CO3} \dots + z$$

Biotopu aizsardzības plāni

- ✓ Aluviāli meži (**91E0***, **91F0** un **9160**)
- ✓ Boreālie meži (**9010*** un **9050**)
- ✓ Platlapju meži (**9020***)
- ✓ Nogāžu un gravu meži (**9180***)
- ✓ Pārmitri meži (**9080*** un **91D0***)
- ✓ Ar traucējumiem saistīti meži
(**9060** un **91T0**)

Biotopu aizsardzības plāni

- ✓ Vērtēti piemēri citās valstīs, piemēram, Igaunijas 91D0* plāns
- ✓ Konsultācijas ar nozares biotopu ekspertiem, VARAM, DAP
- ✓ **Katrs BAP kā savrups dokuments**
- ✓ Daļa informācijas dažās nodaļās atkārtojas, bet ietver konkrētā biotopa vai biotopu grupas specifiku
- ✓ Dati no DDPS OZOLS
- ✓ Dati no meža valsts reģistra
- ✓ Cita informācija – dažādas kartes, informācija no dabas aizsardzības plāniem, biotopu apsaimniekošanas piemēri, publikācijas u.tml.

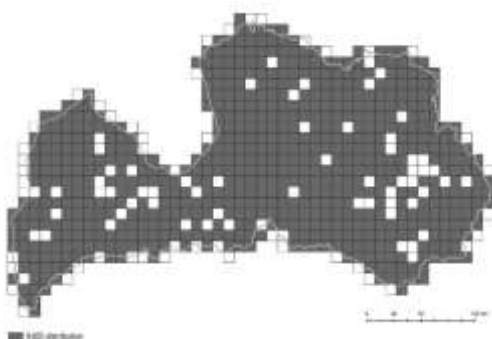
Biotopu aizsardzības plāni

- ▼ Ekoloģiskais raksturojums
- ▼ Apdraudējumi
- ▼ Pasākumi labvēlīga aizsardzības stāvokļa sasniegšanai
- ▼ Tiesiskais ietvars, normatīvie akti un politikas dokumenti
- ▼ Aizsardzības prioritātes
- ▼ Apsaimniekošanas prioritātes
- ▼ Nepieciešamie pētījumi un monitorings
- ▼ Ģeodatubāze

Piemērs 91E0*

Ekoloģiskais raksturojums

Biotopa kods un nosaukums	Platība valstī kopā, ha	Platība ĪADT, ha	Īpatsvars ĪADT, %
91E0* <i>Aluviāli meži</i>	15547	6236	40,1
91F0 <i>Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm</i>	852	781	91,7
9160 <i>Ozolu meži</i>	3279	1411	43,0

<u>Biotopa kods un nosaukums</u>	<u>Valstī</u>		<u>ĪADT</u>	
	<u>Publisks**, %</u>	<u>Privāts***, %</u>	<u>Publisks, %</u>	<u>Privāts, %</u>
91E0* <i>Aluviāli meži</i>	71,4	28,6	75,2	24,8
91F0 <i>Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm</i>	39,9	60,1	42,7	57,3
9160 <i>Ozolu meži</i>	62,6	37,4	77,3	22,7

** publisks – valsts vai pašvaldības īpašumā

***privāts – fiziskas vai juridiskas personas īpašumā

Piemērs - 9020* Veci jaukti platlapju meži

Kāda ir REĀLĀ aizsardzība

Nr	ĪADT (bez Biosfēras rezervāta) vai ĪADT zona	9020* ha	9020 % ĪADT (bez ĶNP, SNP, GNP)	% no visas 9020* platības valstī
1.	Stingras aizsardzības zonas** un mikroliegumi	3074	41,2	18,7
2.	Dabas liegumu zonas***	2364	31,7	14,4
3.	Zonas bez būtiskiem ierobežojumiem	2023	31,7	12,3
4.	ĶNP (biotopos ciršana nav atļauta)	778	x	4,6
5.	SNP (biotopos ciršana nav atļauta)	97	x	0,6
6.	GNP (biotopos ciršana nav atļauta)	134	x	0,8

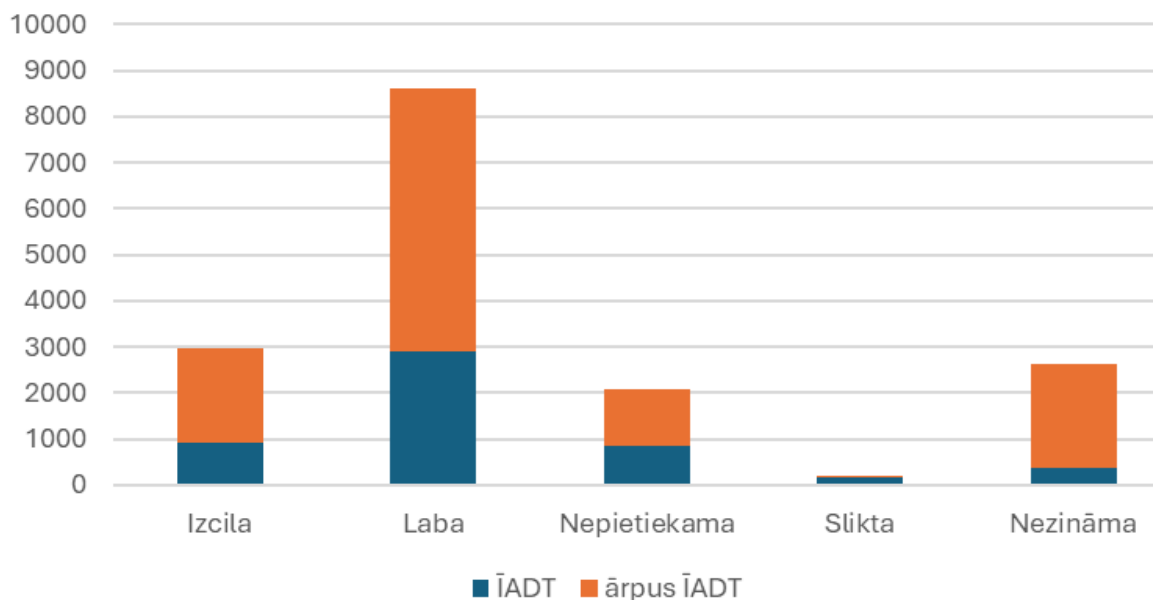
Kvalitātes noteikšana

- ❖ Var veikt balstoties uz eksperta vērtējumu vai matemātiskiem aprēķiniem
- ❖ Izstrādāts algoritms, kurā ietverti svarīgākie biotopa kvalitāti raksturojošie parametri, kas atspoguļoti ES nozīmes meža biotopu inventarizācijas un monitoringa anketā
- ❖ Samazināta subjektivitāte
- ❖ Parametri saistīti ar biotopam raksturīgajiem dabiskajiem procesiem un atspoguļoti dabiskiem mežiem raksturīgo struktūru apjomos (mirusī koksne, bioloģiski veci koki, dažādvecuma audze, atvērumi u.t.m)

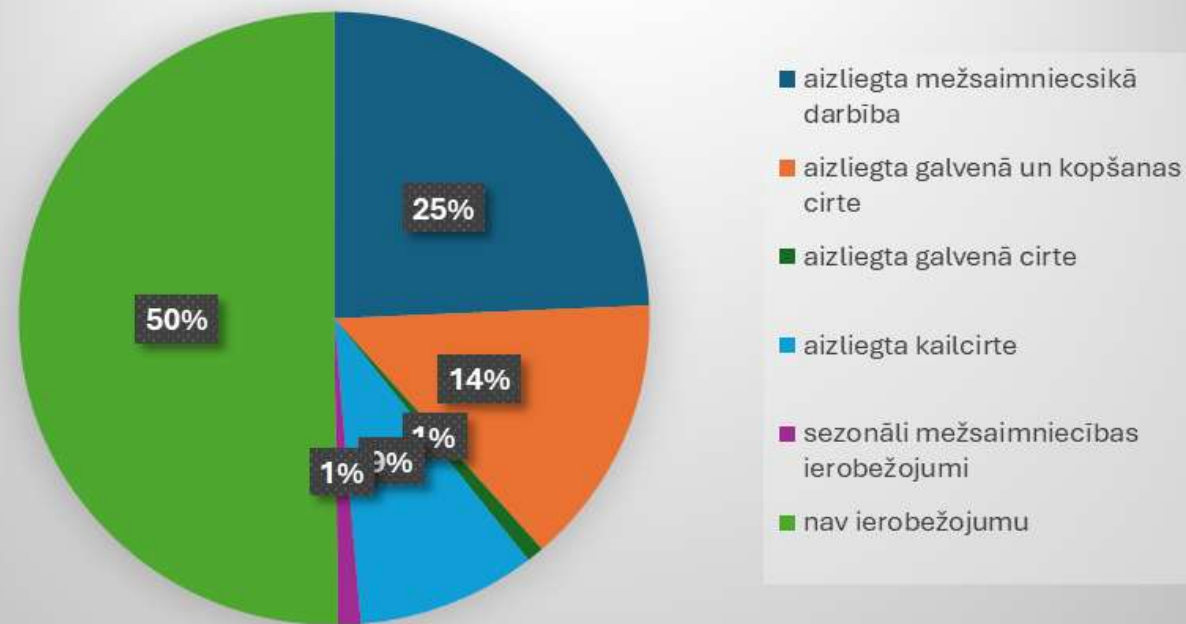
Biotopa kods	Izcila kvalitāte, %	Laba kvalitāte, %	Nepietiekama kvalitāte, %	Slikta kvalitāte, %	Nezināma kvalitāte, %
9080*	17	34	20	3	26
91D0*	16	29	38	2	15

Piemērs - 9020* Veci jaukti platlapju meži

9020* kvalitāte, ha

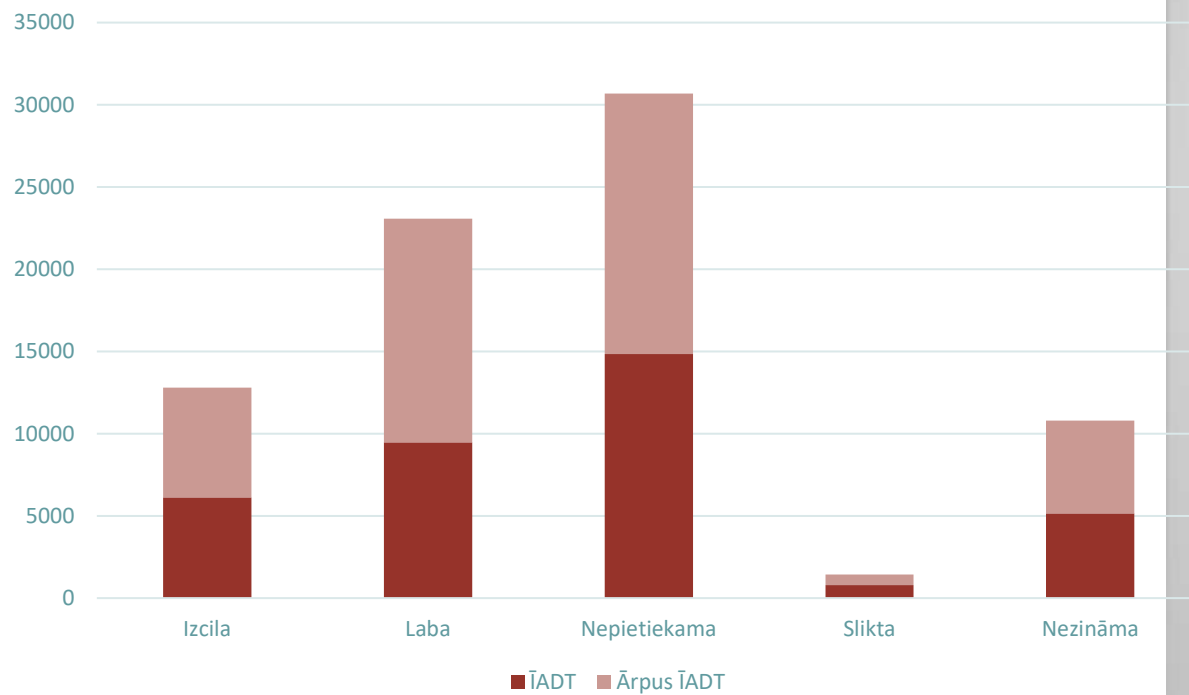

Aprobežojumi biotopos 9020*

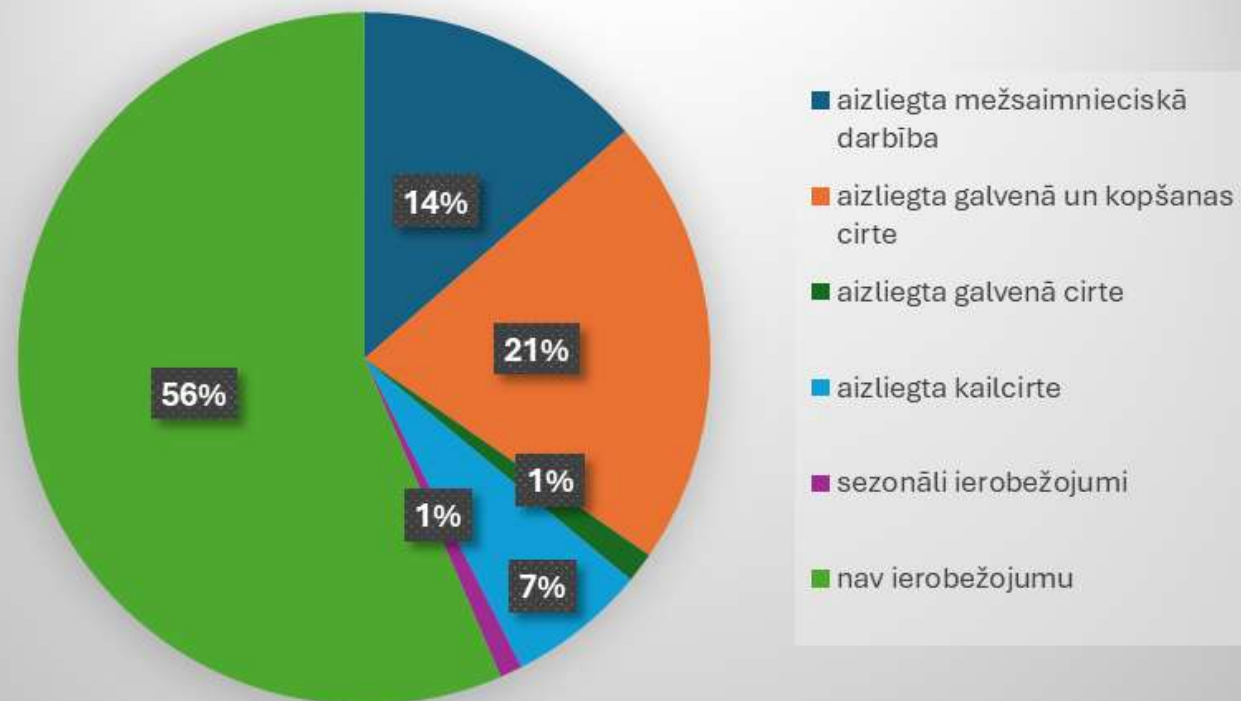

Piemērs - 9080* *Staignāju meži*

Biotopa 91D0* *Purvaini meži* kvalitāte, ha

Mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, 9080*

Aizsardzības prioritātes

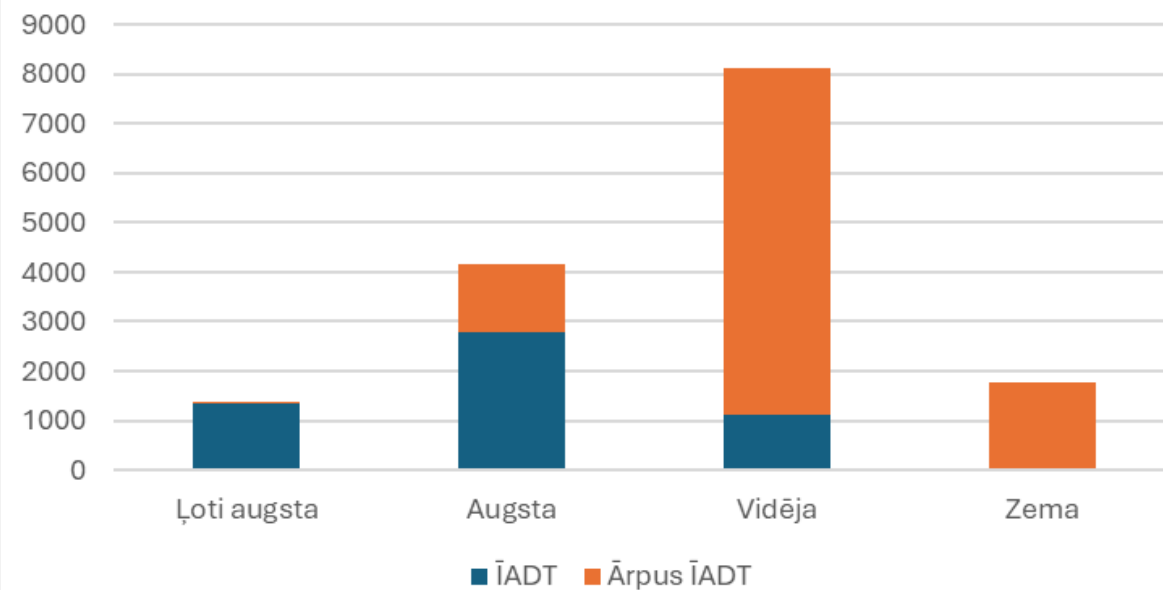
- ▼ Teritoriju identificēšana veikta, izmantojot Arc GIS PRO rīkus un pielietojot kritērijus, kas raksturo biotopu strukturālo kvalitāti
- ▼ Netiek izmantotas sugu atradnes no DDPS OZOLS
- ▼ Kritēriji svaroti un klasificēti prioritātes klasēs
- ▼ Biotopu poligoni atbilstoši iepriekš aprakstītajai metodikai iedalīti četrās aizsardzības prioritātes grupās – ļoti augsta prioritāte aizsardzībai, augsta, vidēja un zema
- ▼ Ieteikumi ĪADT paplašināšanai, robežu korekcijām
- ▼ Vietas ārpus esošajām ĪADT, kur koncentrējas augstas aizsardzības prioritātes poligoni (AAP)
- ▼ AAP koncentrācijas vietas, kas pārklājas ar mikroliegumiem
- ▼ Nodalās zemas aizsardzības prioritātes vietas
- ▼ NAV VEIKTA ainaviskā modelēšana, kuras ietvaros zemas aizsardzības vietas var būt nozīmīgas

Piemērs – 91E0* Aluviāli meži

Mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, 91E0*

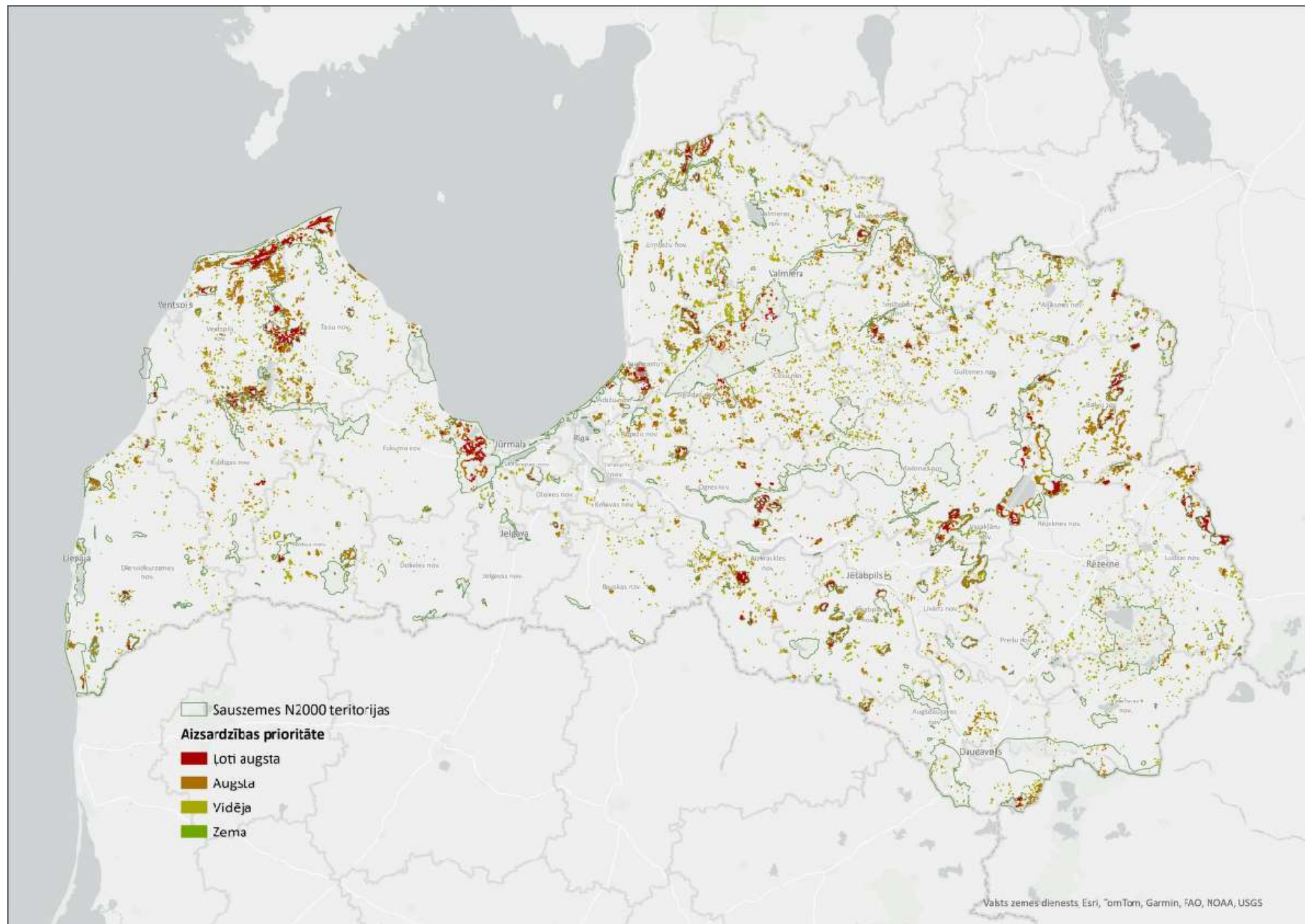

Aizsardzības prioritātes, 91E0*, ha

Teritorijas, kuras atlasītas kā augsta un ļoti augsta prioritāte biotopa 91E0* *Aluviāli meži* aizsardzībai, veido **5503 ha**, kas ir **35 %** no visas biotopa 91E0* *Aluviāli meži* platības. Tās atrodas gan ĪADT, gan ārpus tām.

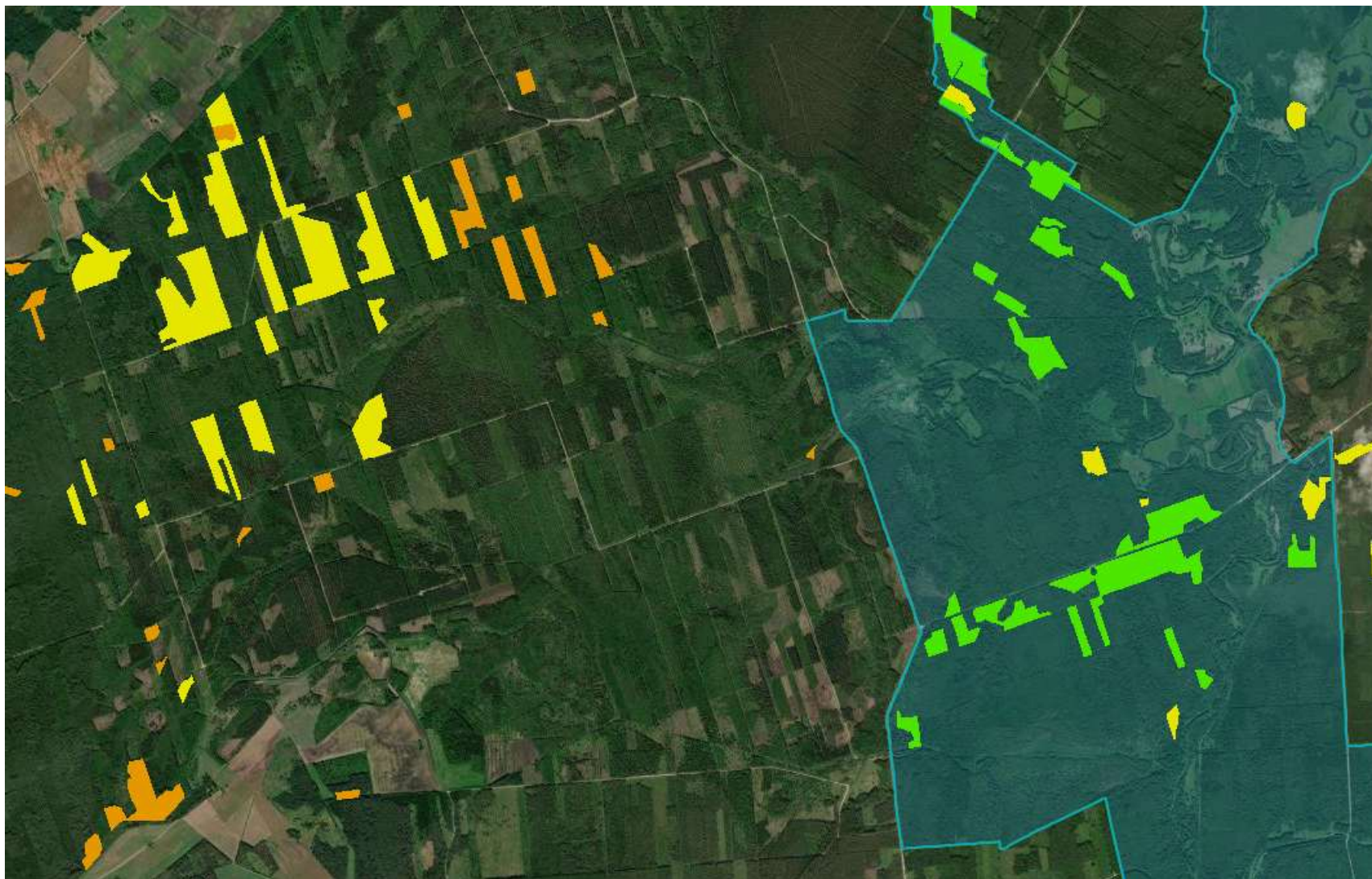
Aizsardzības prioritātes

15. tabula. Biotopu 91D0* *Purvaini meži* un 9080* *Staignāju meži* augstas prioritātes aizsardzības teritorijas (tabulā – APAT) blakus ĪADT (2025. gada jūnijs)

Nr. p. k.	Atrašanās vieta (orientējoši)	Piezīmes (apraksts vispārējai informācijai, konkrēti nogabali un biotopu poligoni jāskatās ģeotelpiskajos datos pielikumā)
1.	DL “Aklais purvs”	ZR stūrim piekļaujas 91D0* <i>Purvaini meži</i> APAT (daļa atrodas medņa ML teritorijā), bet lielākai platībai nav aizsardzības. Ietver arī 9080* <i>Staignāju meži</i> biotopus. Ieteikums ietvert DL.
2.	DL “ <u>Gasparšona purvs</u> ”	APAT piekļaujas DL ziemeļrietumu malai, ieteikums ietvert DL.
3.	DL “ <u>Kreiču purvs</u> ”	Kompakta teritorija piekļaujas DL “ <u>Kreiču purvs</u> ” rietumu malai, bet mazāka platība ir dienvidu galā, kā arī vairāki poligoni netālu no DL malas, vairāki poligoni piekļaujas purva biotopiem (7110*), kas atrodas ārpus DL. DL robeža austrumu malā ir vēsturiski novilkta pa meža kvartāla stigu, tā būtu jālabo pa biotopa robežu un nogabalu robežām pēc ekoloģiskiem principiem. Kompakta teritorija ir medņa ML blakus DL. Ieteikums ietvert DL.
4.	DP “Numernes valnis”	DP vairākās vietās piekļaujas APAT biotopi – ieteikums labot robežu.
5.	Pie DP “Pape” dienvidu robežas uz ziemeļiem no Papes ezera dienvidu gala	Te atrodas samērā kompakta teritorija, kas tieši piekļaujas DP “Pape” kurā atrodas 91D0* <i>Purvaini meži</i> un 9080* <i>Staignāju meži</i> poligoni un meliorācijas ietekmēts biotopa 7110* <i>Aktīvi augstie purvi</i> poligons. Ieteikums ietvert DP.

Aizsardzības prioritātes 91E0 piemērs

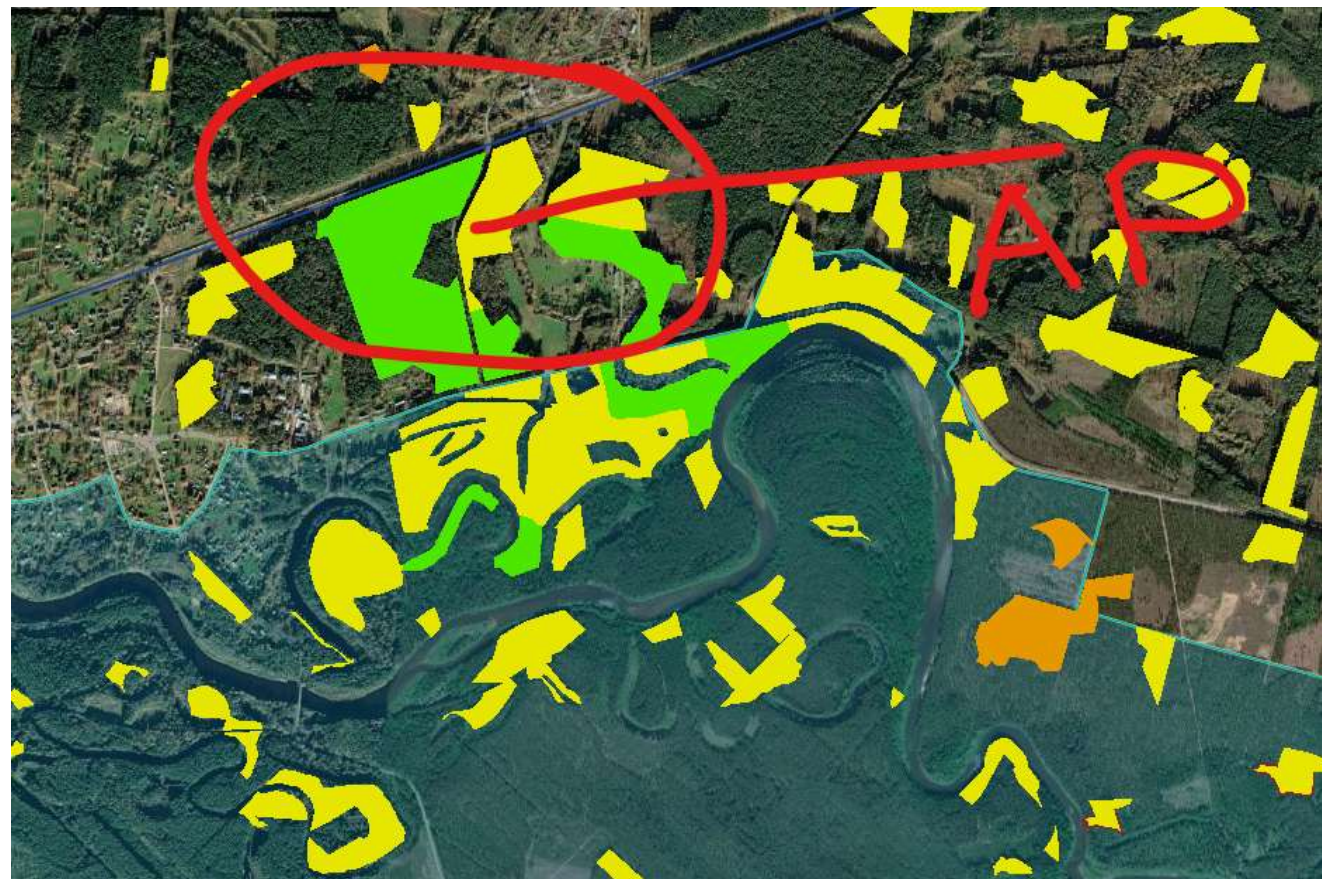
Aizsardzības prioritātes

- ❖ Biotopu aizsardzības nodrošināšana ĪADT – grozījumi normatīvajos aktos
- ❖ Augstas aizsardzības prioritātes teritorijas ārpus ĪADT

Priekšlikumi teritoriju robežu korekcijai, paplašinājumiem

- ▼ Modelētas aizsardzībai prioritāras un mazāk prioritāras vietas
- ▼ Izmantoti biotopu dati un MVR
- ▼ Digitāla karte
- ▼ Modelētas arī apsaimniekošanai prioritāras vietas, ar apsaimniekošanu saprotot arī pasīvo aizsardzību - lielākajā daļā gadījumu prioritārās vietas pārklājas

Apsaimniekošanas prioritātes

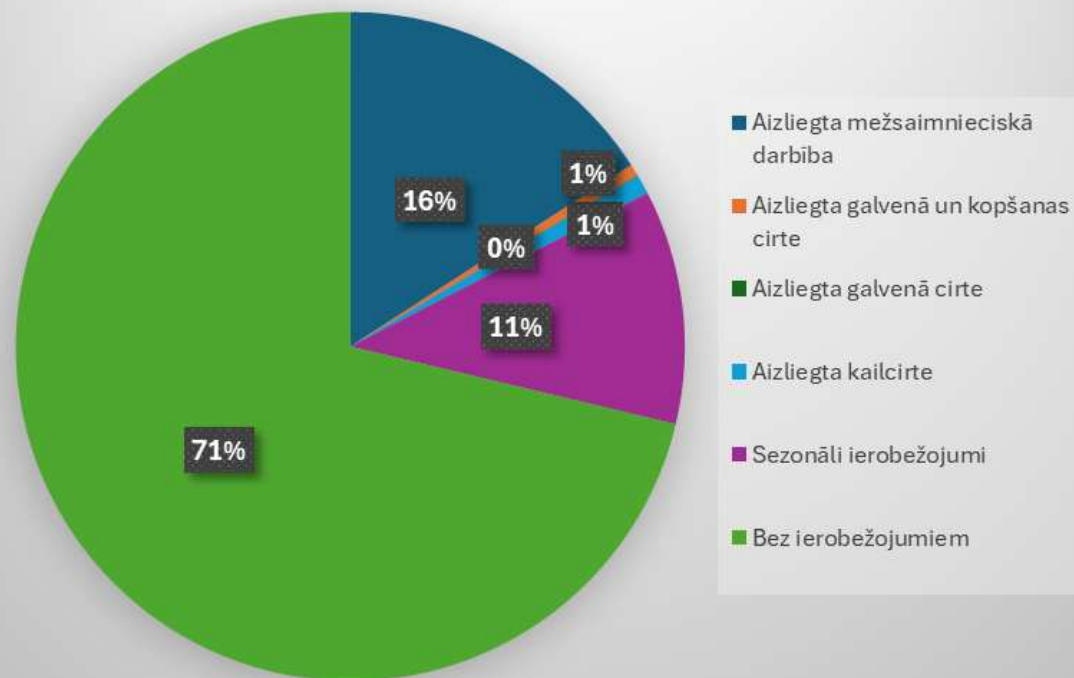
- ✓ Modelētas līdzīgi kā aizsardzības prioritātes
- ✓ Apsaimniekošana ietver arī pasīvo aizsardzību - neiejaukšanos
- ✓ Meža biotopiem aizsardzībai un apsaimniekošanai prioritārās vietās lielā mērā pārklājas

- ✓ Augsta apsaimniekošanas prioritāte sliktas kvalitātes biotopiem:
 - jaunas mežaudzes - uzlabošanās var notikt ilgākā laikā dabiskā ceļā;
 - nelabvēlīgs hidroloģiskais režīms;
 - slikta strukturālā kvalitāte pieaugušās mežaudzēs.

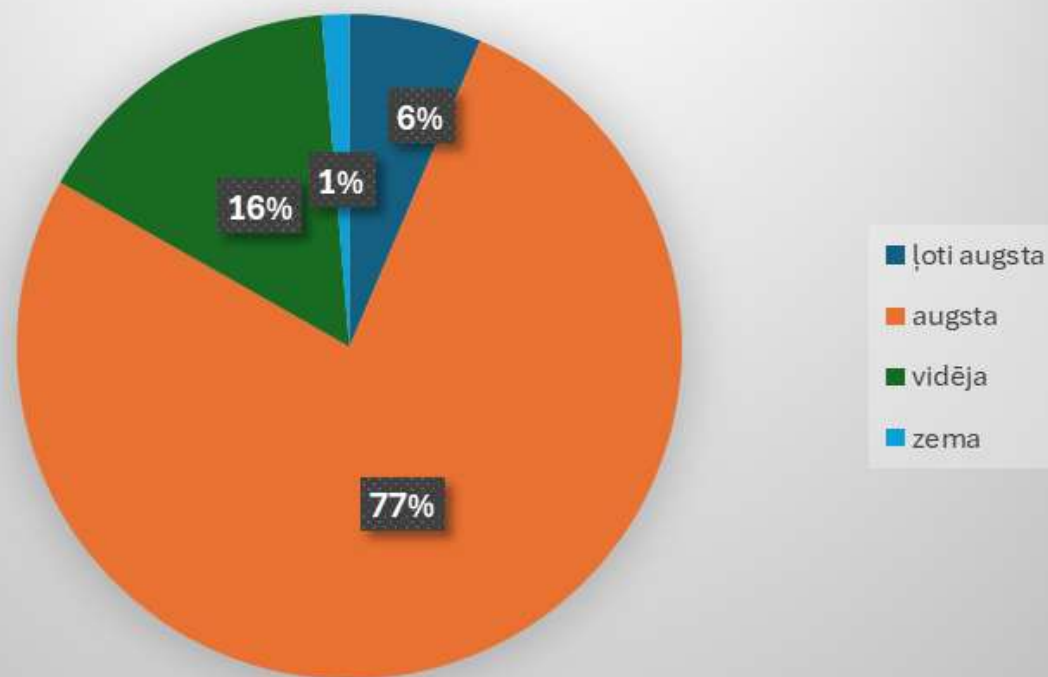
- ✓ 91D0* apsaimniekošanai prioritārās kopā ar purviem

Apsaimniekošanas prioritātes 91T0 piemērs

Mežsaimnieciskās darbības
ierobežojumi, biotops 91T0

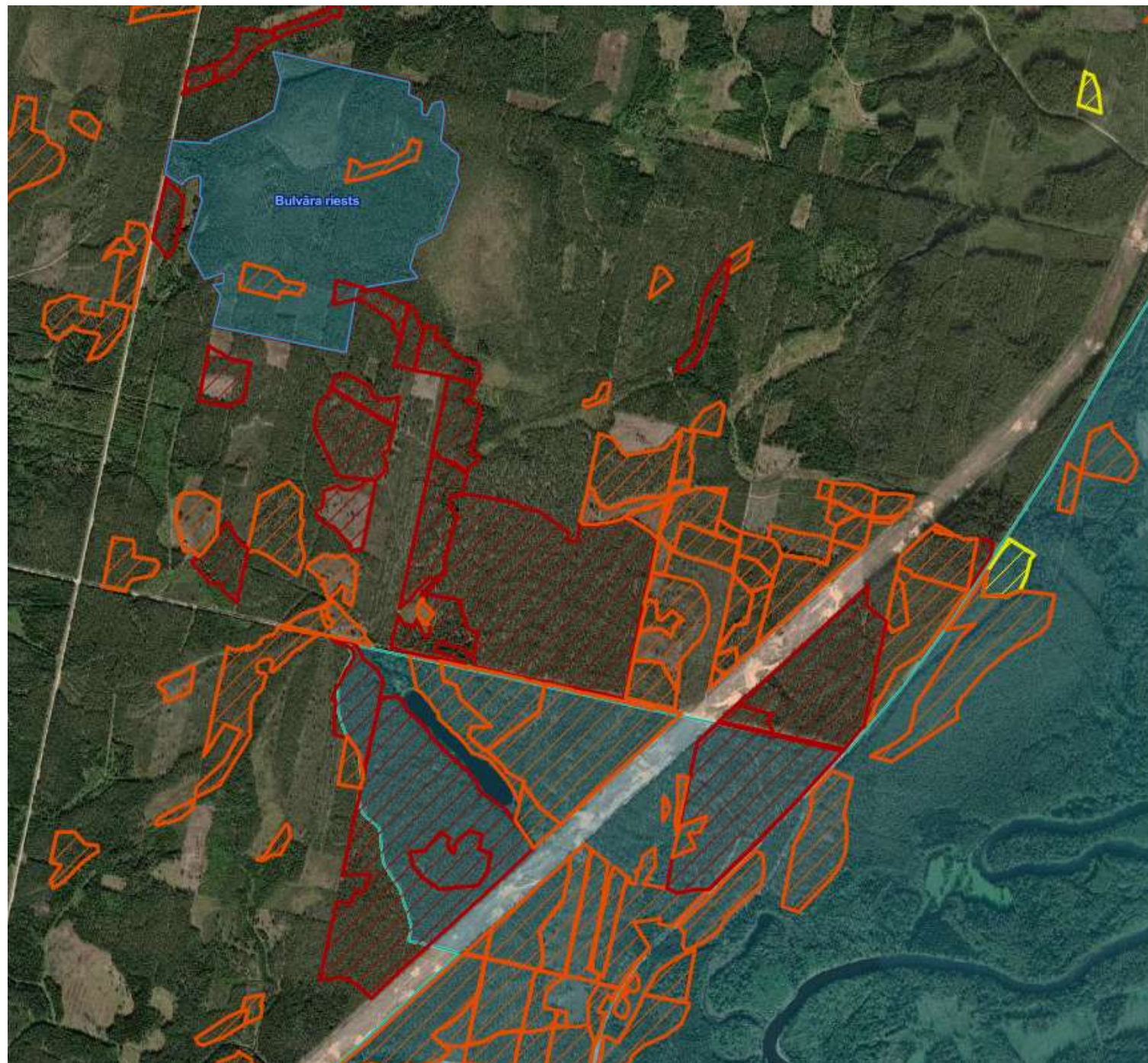

Apsaimniekošanas prioritātes ĪADT,
91T0 %

Apsaimniekošanas prioritātes

91T0

Pasākumi

- ▼ Biotopu aizsardzības nodrošināšana ĪADT (2030)
- ▼ Tiesiskās aizsardzības nodrošināšana potenciālajiem nākotnes biotopiem *Natura 2000* (2030)
- ▼ Labas un izcilas kvalitātes biotopu saglabāšana ārpus ĪADT aizsardzībai prioritārās vietās (2037)
- ▼ Nepietiekamas vai sliktas kvalitātes biotopu stāvokļa uzlabošana (paaugstināta kvalitāte par vienu klasi 60% no kopējās platības valstī) – aizsardzība un apsaimniekošana (2040)
- ▼ Monitorings un dati par nezināmas kvalitātes biotopu stāvokli (2037)

17. tabula. Pārmitro mežu BAP kopsavilkums

Nr. p. k.	Pasākums	Rezultatīvais rādītājs	Priori- tāte	Izpildes termiņš	Iesaistītās personas		Finan- sējuma avots	Finan- sējuma apjoms (euro)	Politikas un teritorijas attīstības plānošana
					Piekritīgās personas	Saistītās personas			
1.	Biotopu 9080* un 91D0* aizsardzības nodrošināšana ĪADT, grozot Vispārējos noteikumus.	Vispārējos noteikumos ir iestrādāta normas, kas aizliedz veikt galveno cirti biotopu teritorijās, bet citu ciršu (kopšanas, sanitārās vai citas cirtes) veikšanai ir nosacījums vadīties pēc ES nozīmes biotopu apsaimniekošanas vadlīnijām un ekspertu ieteikumiem. Biotops 9080* - 10838 ha Biotops 91D0* - 36401 ha	I	2030.	DAP, VARAM, ZM	Zemju īpašnieki	VARAM	Budžeta ietvaros	DAR, VPP, MPP
2.	Tiesiskās aizsardzības nodrošināšana potenciālajiem nākotnes biotopiem 9080* un 91D0* <i>Natura 2000</i> teritorijās, grozot Vispārējos noteikumus.	Vispārējos noteikumos ir iestrādāta normas, kas aizliedz veikt galveno cirti potenciālo nākotnes biotopu teritorijās, bet citu ciršu (kopšanas, sanitārās vai citas cirtes) veikšanai ir nosacījums vadīties pēc ES nozīmes biotopu apsaimniekošanas vadlīnijām un ekspertu ieteikumiem. Biotops 9080* - 759 ha Biotops 91D0* - 7072 ha	I	2030.	DAP, VARAM, ZM	Zemju īpašnieki	VARAM	Budžeta ietvaros	DAR, VPP, MPP

Pasākumi

- ✓ Normatīvie akti – priekšlikumi grozījumiem
- ✓ Politikas plānošanas dokumenti – Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes, Nacionālais enerģētikas un klimata plāns, Vides politikas pamatnostādnes
- ✓ Nepieciešamie monitoringi un pētījumi – konkrēti ieteikumi
- ✓ Izglītošana, piemēram, meža īpašniekiem par *Closer to nature mangement*

Iesaistītās personas (piekritīgās/saistītās personas)

Piekritīgās:

✓ VARAM

✓ ZM

✓ DAP

Saistītās personas:

✓ Zemju īpašnieki

✓ Zinātniskās institūcijas

Finansējums

- ✓ Eiropas teritoriālās sadarbības programma Interreg
- ✓ EK finanšu instruments vides un klimata jomā – LIFE programma
- ✓ Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF)
- ✓ ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021. – 2027. gada plānošanas perioda darbības programmas projekts un nākošais plānošanas periods

Kur BAP tiks izmantoti

- ❖ Nacionālā dabas atjaunošanas plāna izstrādē (saskaņā ar Dabas Atjaunošanas regulu)
- ❖ Finansējuma piesaiste biotopu apsaimniekošanai un biotopu kvalitātes uzlabošanai
- ❖ Priekšlikumi un pamatojumi normatīvo aktu grozījumiem
- ❖ Priekšlikumi sabiedrības izglītošanas jautājumiem
- ❖ Skatīt visu biotopu aizsardzības prioritātes kopā - fo

Kur BAP tiks izmantoti

- ▼ DAP - plānojot un organizējot dabas aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumus;
- ▼ organizējot un uzraugot dabas aizsardzības plānu izstrādi un atjaunošanu īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī veicinot un koordinējot minēto plānu ieviešanu;
- ▼ izsniedzot atļaujas, atzinumus un saskaņojumus, ja paredzams, ka plānotā darbība var ietekmēt attiecīgo biotopu;
- ▼ īstenojot projektus dabas aizsardzības jomā;
- ▼ izglītojot sabiedrību un veicinot sabiedrības iesaistīšanu dabas aizsardzībā;
- ▼ sniedzot teritoriju plānojumu izstrādei informāciju par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem un to aizsardzības režīmu un sniedzot nosacījumus teritoriju plānojumu izstrādei un atzinumus par teritoriju plānojumiem.

Paldies!

sandra.ikauniece@daba.gov.lv